

uit de tijdschriften

CAHIERS DU CINEMA

Revue mensuelle du Cinéma

Uitgegeven door:

Editions de l'Etoile, s.a.r.l.,

9, passage de la Boule-Blanche, F-75012 Paris

Nr. 329, november 1981

Sylvie PIERRE, *Glauber Rocha par coeur, de tête et dans un corps*, 9-14

Alain BERGALA, *Lettre à Helma Sanders-Brahms sur un cinéma sans consolation*, 19-25

Guy-Patrick SAINDERICHIN, *Un échantillon de cinéma*, 28-34

Serge DANEY, *Venise en vrac (flashes)*, 33-35

Olivier ASSAYAS, *Cinéma d'aujourd'hui*, 36-40

Bernard SARRUT, *Cinéma différent*, 39-41

Nr. 330, december 1981

Michel CHION, *Le dernier mot du muet (I)*, 4-16

P. BONITZER and S. DANEY, *Entretien avec Bernardo Bertolucci*, 24-34

Serge le PERON, *Wiseman ou le cinéma américain vu de dos*, 43

X., *Tous les films de Frederick Wiseman*, 44-50

Nr. 331, januari 1982

Charles TESSON, *Essai sur le cinéma fantastique (I)*, 4-13

Guy-Patrick SAINDERICHIN, *Voyage à Munich*, 22-30

Michel CHION, *Le dernier mot du muet (II)*, 30-38

Alain LASFARGUES, *10 ans de télévision aux USA*, 30-44

Charles TESSON, *Essai sur le cinéma fantastique*, 12-20

Jean-Paul FARGIER, *Wolf Vostell. Le grand trauma*, 24-28

Jean-Paul FARGIER, *Entretien avec Wolf Vostell*, 28-34

Charles TESSON, *La route des Philippines*, 39-44.

Nr. 333, maart 1982

Alain BERGALA, *Rivette, baptiste et marie*, 5-8

Pascal BONITZER, *Entretien avec Edgardo Cozarinsky*, 15-20

Alain BERGALA, Alain PHILIPPON, *Entretien avec Jean-Louis Comolli*, 23-32

Guy-Patrick SAINDERICHIN, Charles TESSON, *Entretien avec André Téchiné*, 32-39

Charles TESSON, *Rotterdam 82*, 39-43

Serge DANEY, *Histoire et archives du cinéma indien*, 45-47

Charles TESSON, *Deux cinéastes philippins*, 47-51

Nr. 334-335, april 1982, Numéro spécial: Made in USA

Paul SCHRADER, *Rencontre avec Martin Scorsese*, 6-14

Serge DANEY, Jonathan ROSENBAUM, *Entretien avec Brian de Palma*, 14-19

O. ASSAYAS, B. KROHN, *Entretien avec Peter Bogdanovich*, 20-28

O. ASSAYAS, L. BLOCH-MORHANGE, S. TOUBIANA, *Entretien avec Francis F. Coppola*, 42-52

J.P. GORIN, O. ASSAYAS, S. LE PERON and S. TOUBIANA, *Manny Farber, critique et peintre du cinéma*, 54-66

O. ASSAYAS, B. KROHN, *Voyage chez Budd Boetticher*, 66-74

Serge LE PERON, *Le cinéma américain vu de côté*, 84-96

Olivier ASSAYAS, *L'esprit de Belize*, 96-102

Olivier ASSAYAS, *Entretien avec Douglas Trumbull*, 102-108

JOURNAL OF COMMUNICATION

Uitgegeven door:

Annenberg School Press,

University of Pennsylvania,

3620 Walnut Street, Philadelphia, PA 19104

ISSN 0021-9916

Vol. 32, nr. 2, spring 1982

Richard E. WILEY and Richard M. NEUSTADT, *U.S. Communications Policy in the New Decade*, 22

Rita ATWOOD and SÉRGIO MATTOS, *Mass Media Reform and Social Change: The Peruvian Experience*, 33

Wanda RAPACZYNSKI, Dorothy G. SINGER, and Jerome L. SINGER, *Teaching Television: A Curriculum for Young Children*, 46

Orrin E. KLAPP, *Meaning Lag in the Information Society*, 56

John C. SUTHERLAND and Shelly J. SINIAWSKY, *The Treatment and Resolution of Moral Violations on Soap Operas*, 67

Michèle MATTELART and Armand MATTELART, *«Small» Technologies: The Case of Mozambique*, 75

John CAREY, *Videotex: The Past as Prologue*, 80

Warren BREED and James R. DE FOE, *Effecting Media Change: The Role of Cooperative Consultation on Alcohol Topics*, 88

George GERBNER, Larry GROSS, Michael MORGAN, and Nancy SIGNORIELLI, *Charting the mainstream: Television's Contributions to Political Orientations*, 100

Terror in the News: Dramatic Functions of Press Coverage

M. Cherif BASSIOUNI, *Media Coverage of Terrorism: The Law and the Public*, 128

Graham KNIGHT and Tony DEAN, *Myth and the Structure of News*, 144

David L. PALETZ, Peter A. FOZZARD, and John Z. AYANIAN, *The I.R.A., the Red Brigades, and the F.A.L.N. in the New York Times*, 162

Richard L. BARTON and Richard B. GREGG, *Middle East Conflict as a TV News Scenario: A Formal Analysis*, 172

Joseph TUROW, *Producing TV's World: How Important is Community? an essay review*, 186

JOURNALISM QUARTERLY

Uitgegeven door:

Association for Education in Journalism,

School of Journalism, Ohio University,

Athens, Ohio 45701

ISSN 0022-5533

Vol. 59, nr. 1, spring 1982.

Jack M. McLEOD, Carl R. BYBEE, and Jean A. DURALL, *Evaluating Media Performance by Gratifications Sought and Received*, 3

Pamela J. SHOEMAKER and James A. FOSDICK, *How Varying Reproduction Methods Affects Response to Photographs*, 13

Richard B. KIELBOWICZ, *The Limits of the Press as an Agent of Reform: Minneapolis, 1900-1905*, 21

Bryce W. RUCKER, *Magazines and Teenage Reading Skills: Two Controlled Field Experiments*, 28

Milton HOLLSTEIN, *Springer - Germany's Most Remorselessly Criticized Publishing Giant*, 34

James CHU, *Advertising in China: Its Policy, Practice and Evolution*, 40

Sam G. RILEY, *Indian Journal, Voice of Creek Tribe, Now Oklahoma's Oldest Newspaper*, 46

Sharon DUNWOODY and Byron T. SCOTT, *Scientists as Mass Media Sources*, 52

D. Charles WHITNEY and Lee B. BECKER, *«Keeping the Gates» for Gatekeepers: The Ef-*

fects of Wire News, 60
James M. JENNINGS II, *Is Chandler A Final Rewrite of Estes?*, 66
Jung R. RYU, *Public Affairs and Sensationalism in Local TV News Programs*, 74
K. Tim WULFEMEYER, *Developing and Testing Method for Assessing Local TV Newscasts*, 79
Richard M. PERLOFF, Ellen A. WARTELLA and Lee B. BECKER, *Increasing Learning From TV News*, 83
Tony ATWATHER, *Editorial Policy of Ebony Before and After the Civil Rights Act of 1964*, 87
Dov SHINAR, *The Portrayal of the Elderly in Four Israeli Daily Newspapers*, 92
Jennifer McCOY and Elizabeth CHOLAWSKY, *News Sources on Rhodesia: A Comparative Analysis*, 97
Eileen LEHNERT and Mary J. PERPICH, *An Attitude Segmentation Study of Supermarket Tabloid Readers*, 104
Phyllis ENDRENY, *How the Times and CBS Report Their Own Poll*, 112
Karen FINLON DAJANI, *Magazine for Arab Women: Hawa*, 116
Alexis S. TAN, *Television Use and Social Stereotypes*, 119
J. SEAN McCLENEGHAN, *TV Newswomen in Texas*, 122
Donald L. SHAW, James PROTZMAN and Richard R. COLE, *What Do Datelines Add to a News Story?* 124
Carroll J. GLYNN and Albert R. TIMS, *Sensationalism in Science Issues: A Case Study*, 126
Dorothy D. PRISCO, *Women and Social Change as Reflected in a Major Fashion Magazine*, 131
Todd HUNT and Michael CHENEY, *Content Comparison of Free and Paid Circulation Weeklies*, 134

PUBLIZISTIK

Vierteljahreshefte für Kommunikationsforschung
Uitgegeven door:
Deutsche Gesellschaft für Publizistik und Kommunikationswissenschaft
bij: Universitätsverlag Konstanz GmbH,
Postfach 6632, D-7750 Konstanz
ISSN 0033-4006

Jg. 27, Heft 1-2, Januar-Juni 1982

Gerhard MALETZKE, *Medienwirkungsforschung. Gedanken zu einer Forschungsstrategie in der Bundesrepublik Deutschland*, 9
Barbara METTLER-MEIBOM, *Medienwirkungsforschung angesichts der Herausforderung durch die Neuen Medien*, 21
Klaus MERTEN, *Wirkungen der Massenkommunikation. Ein theoretischmethodischer Problemaufriß*, 26
Winfried SCHULZ, *Ausblick am Ende des Holzweges. Eine Übersicht über die Ansätze der neuen Wirkungsforschung*, 49
Werner FRÜH and Klaus SCHÖNBACH, *Der dynamisch-transaktionale Ansatz. Ein neues*

Paradigma der Medienwirkungen, 74
Hertha STURM, *Der rezipienten-orientierte Ansatz in der Medienforschung*, 89
Hans MATHIAS KEPPLINGER, *Die Grenzen des Wirkungsbegriffes*, 98
Elisabeth NOELLE-NEUMANN, *Der Konflikt zwischen Wirkungsforschung und Journalisten. Ein wissenschaftsgeschichtliches Kapitel*, 114
Klaus SCHÖNBACH, *«The Issues of the Seventies». Elektronische Inhaltsanalyse und die langfristige Beobachtung von Agenda-Setting-Wirkungen der Massenmedien*, 129
Colin BERRY, Brian CLIFFORD, and Barrie GUNTER, *Thema, Darstellung und Zuschauer. Zur Problematik der Nachrichtenforschung im Fernsehen*, 141
Jo GROEBEL, *«Macht» das Fernsehen die Umwelt bedrohlich? Strukturelle Aspekte und Ergebnisse einer Längsschnittstudie zu Fernsehewirkungen*, 152
Sven TÖNNIES, *Beurteilung der Sendung «Psycho-Treff» und ihre Wirkung auf Fernsehzuschauer*, 166
Colin BERRY, Chris J. CARTER, and Brian CLIFFORD, *Wissen und Lernen durch Fernsehprogramme. Ein Einfaches Testinstrument für Weltgeschehenskenntnisse zur Erklärung individueller Unterschiede beim Lernen vom Fernsehen*, 173

THE QUARTERLY JOURNAL OF SPEECH

Uitgegeven door:
Speech Communication Association,
5105 Backlick Road, Annandale, VA 22003
ISSN 0033-5630

Vol. 68, nr 1, February 1982

Earl CROASMUN and Richard A. CHERWITZ, *Beyond Rhetorical Relativism*, 1
William R. BROWN, *Attention and the Rhetoric of Social Intervention*, 17
David S. KAUFER and Christine M. NEUWIRTH, *Foregrounding Norms and Ironic Communication*, 28
Arlene N. OKERLUND, *The Rhetoric of Love Voice in the Amoretti and the Songs and Sonnets*, 37
Robert A. FRANCESCONI, *James Hunt, The Wilmington 10, and Institutional Legitimacy*, 47
Tony M. LENTZ, *Writing As Sophistry: From Preservation to Persuasion*, 60
Dan SLATER and William R. ELLIOT, *Television's Influence on Social Reality*, 69
G.P. MOHRMANN, *An Essay on Fantasy Theme Criticism*, 109
Ernest G. BORMANN, *A Fantasy Theme Analysis of the Television Coverage of the Hostage Release and the Reagan Inaugural*, 133
Kathleen HALL JAMIESON and Karlyn KOHRS CAMPBELL, *Rhetorical Hybrids: Fusion of Generic Elements*, 146
Alan BRINTON, *William James and the Epistemic View of Rhetoric*, 158
Wayne A. BEACH and David G. DUNNING, *Pre-indexing and Conversational Organization*, 170

Theodore OTTO WINDT, JR., *Hoyt H. Hudson: Spokesman for the Cornell School of Rhetoric*, 186

MASSACOMMUNICATIE

Uitgegeven door:
Stichting Onderzoek Massacommunicatie (SOM),
Postbus 258, NL-6500 AG Nijmegen

Jg. 10, nr. 3, juni 1982

Sommatie 82

Kees CRONE en Paul RUTTEN, *Sommatie 82: De communicatiekloof, onvermijdelijk verschijnsel of oplosbaar probleem?*, 70-80.
Philip TICHENOR, *Structure, communication and social power, Evolution of the knowledge gap hypothesis*, 81-89.
Harold DE BOCK, *Airlift across the political knowledge gap*, 90-100.
Fransje KLAVER, *Kabel en satelliet: een juridisch kader voor beleidsbeslissingen*, 101-114.
X., *Leesbaarheidsformules. Een overzichtsartikel van de Werkgroep Begrijpelijkheidsonderzoek*, 115-123.

PRESSE ACTUALITE

La revue de l'information écrite, parlée, télévisée.

Uitgegeven door:
Bayard-Presse,
5, rue Bayard, F-75393 Paris
ISSN 0032-7832

Nr. 164, mai 1982

Gilles SENEGES, *La Coupe du Monde de Football*, 8-13
Henri DELIGNY, *Entretien avec Pierre Desgraupas, PDG d'Antenne 2*, 14-22
Jean-Jacques BURGVIILLERS, *Les problèmes de la succession au «Parisien Libéré»*, 23-27
François QUENIN, *Entretien avec Roger Fresnoz, directeur du «Canard Enchaîné»*, 28-31
Antoine FOUCHET, *La presse à l'école enfin des décisions concrètes*, 32-35
Pierre LORRAIN, *Entretien avec Robert Baguet, directeur de «Notre Temps»*, 36-39
Jacques JOSSELIN, *Les revues qui traitent de l'Histoire*, 40-44
La liste de 18 clubs de la presse en France, 45
Philippe CATALANO, *Entretien avec Michel Tournier*, 46-47
Marc BEYNIÉ, *Les vieux journaux*, 48-49
Jef TOMBEUR, *«Piges» ou la mémoire de la publicité*, 50-51
Pierre CHATOU, *Entretien avec André Arnaud (Europe n° 1)*, 52-53.
Jacques CHAREYRE, *Radio France Internationale*, 54-57.
Patrice CANETTE, *Pologne: l'information normalisée*, 58-62

Nr. 165, juin, juillet, août 1982

Jean-Louis SAUX, «Dauphiné Libéré»: L'histoire d'un non-rachat, 10-15
Jef TOMBEUR, Entretien avec M. Claude Pühl, président de l'USPOR, 16-20
Antoine FOUCHET, La presse à l'école des vaques, 21-22
François BRAZIANI, Les revues de cinéma, 22-31
François QUENIN, Entretien avec M. Henri Pigat, PDG de l'AFP, 32-39.
Carmela VICENTE-SIEFRIDT, L'irrésistible ascension de «La Hulotte», 40-45
Yves GUILLAUMA, L'audiovisuel en rose, 46-51.
Jacques CHAREYRE, Europe 1, 54-58.
Jean-Michel MULLER, Entretien avec François Jouffa (Europe 1), 59

JOURNAL OF BROADCASTING

Uitgegeven door:

Broadcast Education Association,
Department of Communication,
The Ohio State University,
205 Derby Hall, Columbus, Ohio 43210
ISSN 0021-938X

Vol. 26, nr. 1, winter 1981

Robert L. HUGHES, *Chandler v. Florida: Cameras Get Probation in Courtrooms*, 431
James G. WEBSTER and Jacob J. WAKSHLAG, *The Impact of Group Viewing on Patterns of Television Program Choice*, 445
Kevin L. HUTCHINSON, *The Effects of Newscaster Gender and Vocal Quality on perceptions of Homophily and Interpersonal Attraction*, 457
Gary W. SELNOW and Erwin P. BETTINGHAUS, *Television Exposure and Language Development*, 469
K. Tim WULFEMEYER, *A Content analysis of Local Television Newscasts: Answering the Critics*, 481
Loy A. SINGLETON and Stephanie L. COOK, *Television Network News Reporting by Female Correspondents: An Update*, 487
James B. LEMERT and Roxana J. COOK, *Mobilizing Information in Broadcast Editorials and «Free Speech» Messages*, 493
Bill «Ziggy» BARKE, *Ask Ziggy: Some Brief Advice for Would-be Textbook Writers*, 499
Sydney W. HEAD, *Prime Time Preachers: The Rising Power of Televangelism*, Jeffrey K. Hadden and Charles E. Swann (Reading, Mass.: Addison-Wesley, 1981), 502
Terence P. MORAN, *Culture, Communication, and Dependency: The Tradition of H.A. Innis*, ed. William H. Melody, Liora Salter and Paul Heyer (Norwood, New Jersey: Ablex Publishing Corporation, 1981), 505
R.C. ADAMS, *Research Methods in Mass Communication*, ed. Guido H. Stempel, II and Bruce H. Westely (Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc., 1981), 508
Robert FISCHBACH, *Mass Communication*

and *Everyday Life: A Perspective on Theory and Effects*, Dennis K. Davis and Stanley J. Baran (Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company, 1981), 511
Richard J. GOEDKOOP, *Television Awareness Training: The Viewer's Guide for Family and Community*, ed. Ben Logan, (Nashville: Abingdon Publishing Company, 1979), 514

RUNDFUNK UND FERNSEHEN

Wissenschaftliche Vierteljahresschrift

Uitgegeven door:

Hans-Bredow-Institut für Rundfunk und Fernsehen an der Universität Hamburg,
Heimhuderstrasse 21, D-2000 Hamburg 12
ISSN 0035-9874

Jg. 30, nr. 2, 1982

Wolfgang SCHMIDT, *Das Fernsehen der DDR - Struktur, Organisation und Programm 1971-1981*, 129
Daniel RAINEY, *Religion durch den Äther: Die rechtliche Kontrolle über die elektronische Kirche in den USA*, 148
Wolfgang NEUMANN-BECHSTEIN, *Freizeitrends und Fernsehnutzung. Strukturveränderungen im Freizeitverhalten und ihre Bedeutung für die Medienentwicklung*, 164
Josef ECKARDT, *Stellenwert des Radiohörens - Versuch eines neuen Forschungsansatzes*, 178
Gerd G. KOPPER, *Zukunftsfragen zur Fortentwicklung des Rundfunks anders stellen!*, 189
Ulrich PÄTZOLD, *Technischer Strukturwandel für den Rundfunk*, 195
Karl-Heinz LADEUR, *Die schwierige Rundfunkfreiheit. Anmerkungen zu den «Thesen zur Fortentwicklung des Rundfunksystems» in RuF 4/81 200*
Achim BAUM/Lutz HACHMEISTER, *Zur Soziologie der Kommunikationswissenschaft*, 204
Entwurf für ein Gesetz über die neuen Medien - Landesmediengesetz Baden-Württemberg, 216

SCREEN EDUCATION

Uitgegeven door:

Society for Education in Film and Television,
29 Old Compton Street, GB - London W1V5PL
ISSN 0306-0691

Nr. 41, Winter/Spring 1982

Tony BENNETT, *Text and Social Process: The case of James Bond*, 3
Adam MILLS and Phil RICE, *Quizzing the Popular*, 15
Iain CHAMBERS and Lidia CURTI, *Silent Frontiers*, 26
Erica CARTER, *Interview with Ulrike Ottinger*, 34
John O Thompson, *Popular Culture: The Pleasure and the Pain*, 43

Jenny TAYLOR, *The University Cuts*, 53
Philip SIMPSON, *Spaghetti Westerns: A Review*, 62
Andrew BETHELL, *Photo-Essay: Eyeopeners*, 67

FILM EN TELEVISIE

Uitgegeven door:

Katholieke filmliga, v.z.w.,
Dwarsstraat 9, B-1030 Brussel

Nr. 299, april 1982

Jean-Pierre WAUTERS, *Berlijn 1982*, 3-12
Freddy SARTOR, *Sayat Nova*, 18-21
Ronnie PEDE, *Het Beest*, 22-25
Freddy SARTOR, *De Teleurgang van de Buurtbioscoop*, 25-28

Nr. 300-301, mei-juni 1982

Ronnie PEDE, *Guy Lee Thys, de onrijpe verliezer slaat toe*, 12-16
Ronnie PEDE, Jean-Pierre WAUTERS, *De grote woede van Robbe de Hert*, 16-18
Gaston WEEMAES, *De late terugkeer van Toto*, 18-20
Leo MEES, *Filmboeken*, 20-22

Nr. 302-303, juli-augustus 1982

Jean-Pierre WAUTERS, *Cannes 1982*, 4-9
Ronnie PEDE, *Canned Heat*, 10-16
Ronnie PEDE, *Parker: geweld en muziek*, 18-20
Freddie SARTOR, *De Teleurgang van de Buurtbioscoop (2)*, 30-32
Ivo NELISSEN, *Realiteit/Werkelijkheidsindruk/Fiktie*, 32-34

nr. 304, september 1982

Dirk MICHIELS, *Werner Herzog. Bedwelmende relatie tussen droom en werkelijkheid*, 4-7
Rudy VANSCHOENWINKEL, *Fitzcarraldo*, 6-9
Gaston WEEMAES, *As Time Goes By... Der Blaue Engel*, 9-12
Ivo NELISSEN, *Realiteit/Werkelijkheidsindruk/Fiktie (2)*, 16-18
Ronnie PEDE, *Oberhausen 1982*, 18-22

FILM QUARTERLY

Uitgegeven door:

The University of California Press,
Berkeley, California 94720
ISSN 0015-1386

Vol. 35, nr. 4, Summer 1982

John W. HUGHES, *Mephisto: István Szabó and «the Gestapo of Suspicion»*, 13
Beverle HOUSTON, *Power and Dis-Integration in the Films of Orson Welles*, 2
Brian HENDERSON, *Harvard Film Studies: A Review*, 22
Karen JAEHNE, *Confidence*, 18

uit de literatuur

PERS

Anthony SMITH,

Goodbye Gutenberg. The newspaper revolution of the 1980s.

Oxford University Press, Oxford, 1980, 367 blz.

Benjamin M. COMPAINE,

The newspaper industry in the 1980s. An assessment of economics and technology.

Knowledge Industry Publications, White Plains N.Y., 1980, 287 blz.

Beide auteurs pogen, met de Amerikaanse dagbladindustrie als case voor ogen, de toekomst van de pers als medium te schetsen in het licht van de zgn. derde communicatie-revolutie.

Vertrekkend van een (te) korte historische duiding onderzoekt Anthony Smith, de huidige directeur van het Britisch Film Institute, de organisatorisch-sociologische en culturele implicaties van de nieuwe technologie voor journalist, drukker en lezer, en poogt hij vervolgens mogelijke toekomstige ontwikkelingen op het vlak van teletext, viewdata en satelliet-communicatie in te schatten. Zijn algemeen-maatschappelijke conclusies laten zich in een drietal punten samenvatten:

(a) de technische transmissie van boodschappen over langere afstanden wordt steeds goedkoper, (b) de media evolueren naar een genre-programmatie per doelgroep (kinderen, vrouwen ...), en (c) het massa-mediagebruik zal zich daardoor alomtermeer gaan toespitsen op een individueel mediagebruik.

Compaine waagt zich niet aan dergelijke algemene prognoses. Hij tracht, na een uitvoerige met cijfergegevens gestoffeerde inventarisatie van de Amerikaanse perssituatie, de economische, socioculturele en technologische evolutie per segment (de distributie, reclame, productie en eigendomsstructuur) in kaart te brengen, en komt tot een zestal bevindingen:

(a) in diverse fazen van de dagbladproductie worden elektronische middelen geïntroduceerd, die (b) evenwel geen invloed hebben op de fysieke verschijningsvorm van het eindprodukt - de krant.

Alhoewel (c) de nieuwe technologie meer distributiemogelijkheden biedt, zal (d) de oplage stabiliseren. (e) Ook in de toekomst blijft de krant voor plaatselijke adverteerders het meest geschikte medium, en (f) alhoewel de impact op lezer en adverteerder nog niet duidelijk is, valt er een trend naar one-city-papers te ontwaren.

Ondanks, of liever: dankzij hun verschil in aanpak, vullen beide werken elkaar goed aan en verdient het aanbeveling ze naast elkaar te lezen.

J.S.

Pierre-Marie DIOUDONNAT

L'Argent nazi à la conquête de la presse française, 1940-1944,

Ed. Jean Picollec, Parijs, 1981, 309 blz.

Verdeler in België: Marbout.

Een der meest belangrijke periodes uit de Franse persgeschiedenis - Frankrijk onder Duitse bezetting, het regime van Vichy - werd zelden tevoren zo gedetailleerd ontleed als in dit boek. De invalshoek is economisch en politiek. Toen de Duitse troepen in juni 1940 Parijs binnentrokken en kort nadien maarschalk Pétain de 'voorwaarden' voor een wapenstilstand bedong, werd Frankrijk opgedeeld in twee zones: een bezette zone onder Duits opperbevel met Parijs als centrum, en een 'vrije' zone waar de regering van Vichy zich installeerde, met als voornaamste protagonisten Pétain en diens eerste minister Pierre Laval, een gewezen sociaal-democraat.

Zowel in Parijs als in Vichy diende de geschreven pers de nieuwe orde propagandistisch te ondersteunen. De Duitsers hoefden hiervoor zelf geen nieuwe organen uit de grond te stampen, maar konden rekenen op de bereidwilligheid van heel wat collaboratie-gezinde figuren, waarvan velen hun sporen al hadden verdiend in het vooroorlogs politiek leven.

Enkele dagen na de nederlaag verschenen er opnieuw kranten. Sommige bestaande kranten gingen door onder hun oude benaming, andere waren nieuw. Het Duits militair opperbevel en de Duitse 'ambassade' in Parijs waakten erover de overgang zo 'legaal' mogelijk te laten verlopen. Enorme kapitalen werden aan de nieuwe krantendirecteuren ter beschikking gesteld, hetzij om een blad op te richten, hetzij om de meerderheid der aandelen van bestaande titels op te kopen. Deze zachte vorm van onteigening trof in de eerste plaats de Joden wiens bedrijven werden 'gearianiseerd'. Ook gaullistisch gezinde of anti-Duitse uitgever (bv. Jean Prouvost, uitgever van Paris-Soir) moesten hun aandelen prijsgeven; zij kregen nog een beperkte speelruimte in de zone van Vichy.

Alles geschiedde onder de coördinatie van de bezetter. Eind 1942 waren de zaakvoerders van de Duitse ambassade in het bezit van een der machtigste perstruuts uit het toenmalig bezet Europa.

Toch kende de operatie geen onverdeelde succes. De draconische besnoeiingen in de levering van krantenpapier hypothekeerden tal van bladen in hun bestaansmogelijkheid. Nadat de kansen op het front gekeerd waren (Stalingrad), drongen de Duitse geldschietters aan op een nog meer intensieve propaganda-inspanning vanwege de collaboratiekranten, hetgeen echter het omgekeerde effect teweegbracht bij het Franse lezerspubliek. Ook de talrijke te-

genstellingen binnen de nieuwe pers. Zelfs de Duitsers bleken verdeeld: twee volle jaren duurde het vooraleer de 'ambassade' haar plannen doordrukte ten nadele van het militair commando. En achteraf werd duidelijk dat het verzet over meer pionnen beschikte in de dagbladuitgeverijen dan de Gestapo vermoedde. Dioudonnat, de auteur van het boek, kreeg inzage van belangrijke privé-archieven en kon aldus feiten aanbrengen die tot dusver niet gekend waren. Daaraan alleen al ontleent het boek zijn waarde.

W.S.

H. VAN DEN HEUVEL,

De vrijheid van de pers. De overheid en het commerciële karakter van de pers 1944-1949.
Ambo, Baarn, 1981, 142 blz.

Na de tweede wereldoorlog weerklinkt de roep naar vernieuwing in zowat alle Europese landen, die onder Duitse bezetting geleefd hadden. Wat het domein van de pers betreft, kwam bijvoorbeeld in Frankrijk vrij diepgaande hervormingen tot stand. Twee soorten maatregelen stonden daarbij centraal: de zuivering van de collaboratiekranten en de oprichting (indien mogelijk) van nieuwe persstructuren, die de dabladssector een deel van zijn commercieel karakter moesten ontnemen. In Nederland mislukte deze poging grotendeels. De zuivering veeleer in de eerste plaats personen, maar liet de grote traditionele krantenbedrijven omzeggens intact. Toen in 1949 De Telegraaf/De Courant/Het Nieuws van den dag opnieuw verscheen, was de restauratie quasi voltooid. Het tweede objectief, het op punt stellen van een nieuwe persorde, bleek nog moeilijker haalbaar. Wetsontwerpen die deze richting opgingen, werden op de lange baan geschoven, of vonden geen meerderheid in de Tweede Kamer. Enkele jaren na de oorlog stonden de voormalige verzetskringen vrijwel alleen met hun eis tot socialisatie en onteigening.

Hans van den Heuvel beschrijft gedetailleerd hoe diverse raden en commissies, alle uitgaande van de overheid, rapport na rapport klaarmaakten met het oog op een nieuwe ordening. In de praktijk bleef alles bij het oude; de grondwettelijk gewaarborgde vrijheid van drukpers fungeerde stevast als rem. De aandacht van de auteur gaat, misschien iets te exclusief, naar de officiële stukken, hetgeen een vlotte leesbaarheid van het boek hier en daar in de weg staat. Daardoor komt men ook weinig te weten over de bekommernissen en de ontgoochelingen die de vroegere illegale bladen (Het Parool, Vrij Nederlands, De Waarheid,...) tijdens de naoorlogse restauratie dienden te verwerken.

W.S.